

P

oprvé jsem přijel do Súdánu koncem roku 1981. Horký vzduch pronikl do letadla hned, jak se otevřely dveře, nebylo pochyb, že jsme v Africe. „Dnes je relativně chladno, pouze 35 stupňů,“ oznámil kapitán stroje KLM, který nás dopravil z Amsterdamu.

„Vítejte v Súdánu,“ hlásal obrovský nápis na fasádě terminálu chartúmského letiště, které vypadalo jako replika starého terminálu izraelského letiště Lod, podlouhlá stavba s malou řídicí věží uprostřed. „Klobouk dolů před britským impériem,“ řekl jsem Rubymu, který letěl se mnou. „Architekt, který měl na starosti plánování, ušetřil královské pokladně spoustu peněz a zrecykloval plán z letiště Lod.“

Ruby zamumlal něco v „pingliš“, palestinské angličtině.

Byl trochu opilý. Stejně jako já. Mohl za to tlak, který na nás vyvinula centrála, aby jsme odjeli do Súdánu co nejrychleji a dostavili

se do turistického resortu, který nám od místní turistické kanceláře pronajala naše krycí firma jménem Navco. Tlak z centrály byl takový, že jsme nastoupili na první let do Chartúmu, který byl plně obsazený s výjimkou dvou míst v první třídě. „Hlavní účetní se zblázní, ale nemáme na vybranou. Centrála chce rychlou akci, tak by to možná mohli i zaplatit,“ utěšovali jsme se.

„Trošku jsme to s pitím přepískli. Ten poslední gin tonic byl to-tálně přes míru,“ prohlásil Ruby a krknul si, což u letušky vyvolalo úsměv. Během osmihodinového letu nás spolu s ostatními členy posádky napájela drinky, přinášeli je hned, jak si všimli, že máme prázdné sklenice. Přirozeně jsem ani jednou neodmítl.

„Bye bye, Evropo,“ utrousil jsem potichu, když jsem opouštěl čistou kabinu a po špinavých otlučených schůdcích sestupoval na horký asfalt a kráčet k příletovému terminálu súdánského mezinárodního letiště.

Přátelský Súdánec, který na nás čekal v příletové hale, kde vládl klasický balagan (chaos) třetího světa, byl ten, kdo nám zařídil vstupní víza do Súdánu, a jehož jméno jsme museli nahlasit u přepážky na letišti Schiphol. Úřednice nám tam odmítla prodat letenky, protože jsme neměli víza v pasech. Obměkčilo ji až, když jsme podepsali dlouhé prohlášení v holandštině a angličtině ve smyslu, že neseme odpovědnost za jakékoliv výdaje včetně zpátečních letenek, pokud by nás Súdánec nepustili do země.

„Vítejte v Súdánu a doufám, že s sebou přivážíte dobré obchody,“ přivítal nás Hassan, vysoký a energický zaměstnanec Súdánské turistické organizace. Teprve před pár týdny byl jmenován zástupcem naší nastrčené firmy v Chartúmu a věřil, že jsme zvěstovatelé nové éry turismu v jeho zemi i dramatické změny jeho osobní finanční situace.

Hassan si vzal naše pasy, srdečně si podal ruku s imigračním úředníkem a zmizeli spolu ve vedlejší místnosti. Uběhly dva dny kontaktů s místní byrokracií, než jsem zjistil, že srdečné potřesení rukou mezi Hassanem a úředníkem bylo nádherným příkladem tradičního přivítání mezi klientem a poskytovatelem služby, a že během tohoto gesta si do ruky poskytovatele najde cestu bankovka, jejíž hodnota závisí na druhu požadované služby a postavení poskytovatele.

Ve chvíli, kdy se Hassan vrátil s našimi pasy, které přirozeně neměly znak menory a ani nebyly vytištěny ve vládní tiskárně v Jeruzalémě (Súdán byl tehdy, stejně jako dnes, nepřátelskou zemí), jsem

už měl zrekognoskovaný terén kolem mě. Zavazadla pasažérů KLM přijela za starým traktorem táhnoucím řadu rozviklaných vozíků. Kufrů se chopil batalion nosičů a odnesl je do příletové haly, kde je položil na dopravní pás – ten se samozřejmě nehýbal, ať už kvůli chybě obsluhy nebo nedostatku potřebné náhradní součástky. Výraz „údržba“ většina jazyků Třetího světa nezná a člověk by mohl bezpečně předpokládat, že tenhle dopravní pás se rozbil jen pár týdnů poté, co byl při velkolepé ceremonii spuštěn.

Pasažéři z našeho letu byli rozděleni do dvou skupin: běloši a místní černoši. Bílí byli ještě rozděleni do dvou podskupin: držitelé tvrdé měny a držitelé pasů komunistického bloku. Bílí se nemuseli s místními úředníky vůbec potýkat. Na každého z nich čekal v hale prostředník, ať už vyslaný ambasádou (socialističtí pasažéři), nebo někdo jako náš Hassan, který se postaral o všechny místní náležitosti. V každém případě, po prostřednících sáhli i obstojně vypadající či majetnější místní. Zbytek, malá skupina Súdáneců bez fondů či kontaktů, si musela projít peklem – strašlivě pomalou pasovou kontrolou, zdravotní prohlídkou i pohovorem s vlezlým celníkem, kterého bylo třeba uplatit – než se mohla setkat se svými rodinami, které na ně čekaly před halou.

Ohromný zchátralý větrák, pamatující časy britské nadvlády, se pomalu a neúčinně otáčel pod stropem. Pravděpodobně shlížel i na pleš Menachema Begina, který si v Chartúmu udělal v 50. letech mezipřistání na své cestě z Izraele do Jižní Afriky, kde měl v Johannesburgu promluvit k sympatizantům jeho hnutí Bejtar. Do roku 1956 byl Súdán pod britskou kontrolou a držitelé izraelských pasů mohli během delších mezipřistání vystoupit z letadla.

A byl to tentýž Menachem Begin, který zavinil, že jsme Ruby a já v prosinci 1981 museli trčet ve stejné zchátralé hale chartúmského letiště – pod nablýskaným obrazem prezidenta Džafara Nimeiryho v generálské uniformě zdobené medailemi za neznámá vítězství – a čekali na některého z funkcionářů súdánského vládce, až se uráčí nám orazítkovat vstupní víza v našem pase, samozřejmě s Hassánovou intervencí. Toho všeho bylo dosaženo oplátkou za sumu, která neotrásla rozpočtem na izraelskou obranu, ale na místní poměry byla rozhodně působivá.